

Uredništvo: Ljubljana, Knašjeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Inzeratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492. Podružnica Maribor: Gosposka ulica št. 11. — Telefon št. 2455. Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2. — Telefon št. 190. Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100. Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42. Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

„Življenje in svet“

Uredništvo: Ljubljana: Knašjeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutro« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naročila se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.—, po raznašalcih dostavljena Din 5.— mesečno. Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440. Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65. Rokopisi se ne vračajo. — Oglašni tarif.

UKREPI VELIKEGA FAŠISTIČNEGA SVETA PROTI SANKCIJAM

Veliki fašistični svet proglašuje sankcije kot brezuspešen poizkus, da bi se zavrl gospodarski razvoj italijanskega naroda

Rim, 17. novembra. AA. Seja velikega fašističnega sveta se je začela snoči ob 22. in je trajala do davi ob 0.45. Kakor poroča agencija Stefani je na snočnem sestanku velikega fašističnega sveta predsednik senata Federzoni predlagal načrt resolucije, ki pravi: Vrhovni fašistični svet tolačiči razpoloženje vsega italijanskega ljudstva tako, kakor ga je samo izrazilo na ogromnem ljudskem zboru dne 2. oktobra t. l., ko je v svojem voditelju pozdravilo moža, ki uresniči svete pravice italijanskega naroda, da si s prekaljeno hrabrostjo svojih sinov pribori sredstva, ki so potrebna njegovemu življenju in njegovi bodočnosti. Resolucija pravi na to, da zaupajo vsi Italijani neomajno svojemu voditelju in da so za dosego postavljenih ciljev pripravljeni na vse žrtve. Po sprejetju te resolucije je glavni tajnik stranke predlagal, naj s seje odpošljejo brzobjavni pozdrav maršalu De Bonu in vsem bojevnikom fašistične Italije, ki s svojimi sedanjimi podvigi in delom dokazujejo, da so ohranili duha fašistične revolucije, krčeč s svojimi osvobodilnim orožjem pot rinski civilizaciji. Kakor resolucija, tako je bil tudi predlog o brzobjavni sprejet soglasno. Oba predloga sta bila sprejeta z aplaudiranjem.

pravi pariski listi, kakšen bo francoski odgovor na italijansko noto o sankcijah. »Petit Parisien« pravi med drugim, da je po njegovih informacijah francoski odgovor že sestavljen in sicer v zelo prijateljski obliki, v kateri izjavlja, da Francija ne more ravnati drugače kakor izpolniti obveznosti, ki jih je prevzela s paktom Društva narodov. List piše tudi o včerajšnjem sestanku predsednika francoske vlade Lavalom z angleškim poslanikom v Parizu Clerkom in pravi, da sta brez dvoma govorila o medsebojni prilagoditvi francoskega in angleškega odgovora na italijansko protestno noto. Neenakosti obeh odgovorov bi se mogle nanašati samo na podrobnosti, v bistvu pa morata obe vladi odgovoriti približno isto, ker sta obe vezani na pakt

Društva narodov in ker zato ne moreta odstopiti od svojih obveznosti. »Matin« pravi, da so glavni obrisi že sestavljena francoskega odgovora znani. Odgovor navaja Lavidova izvajanja, ki jih je imel nedavno v Ženevi. Francoska vlada mora spoštovati obveznosti, ki jih je prevzela s paktom.

Nemški odgovor Angliji

London, 17. novembra. AA. V zvezi s sankcijami proti Italiji oziroma zaradi določb o prepovedi uvoza iz Italije je angleška vlada zahtevala od nemške vlade, naj blago, ki se iz Nemčije uvaža v Veliko Britanijo, opremi s potrdilom o poreklu. Nemška vlada je odgovorila, da je zahteva angleške vlade v nasprotju s trgovinsko pogodbo med Nemčijo in Veliko Britanijo.

Odhod maršala Badoglia v vzhodno Afriko

Danes bo odpotoval iz Neaplja maršal Badoglio v Afriko, da prevzame poveljstvo nad italijansko vojsko v Abesiniji

Neapelj, 17. novembra. AA. Danes sta odplula iz tukajšnjega pristanišča v vzhodno Afriko dva parnika z letalskim gradivom. Jutri pa bo odpotoval maršal Badoglio, novi vrhovni poveljnik v vzhodni Afriki. Spremljalo ga bo več generalstabsnih oficirjev. Potoval bo na parniku »Sanio 2«. Z istim parnikom pojde tudi skupina novinarjev in kakih 2.000 strokovnih delavcev. Imenovanje maršala Badoglia za vrhovnega poveljnika v vzhodni Afriki tolačiči poučeni italijanski krogi v tem smislu, da se bodo italijanske operacije na abesinskih bojiščih odsele razvijale v mnogo hitrejšem tempu. Maršal Badoglio velja za najbolj nadarjenega italijanskega oficirja. Odstavitel generala De Bona ne tolačiči kot nemilost, ker je imenovanje za maršala znamenje, da sta mu vlada in narod izkazala zaslužen priznanje.

odstavitvi generala De Bona sprejel z velikim zadovoljstvom. Izjavil je, da je to najboljši dokaz, da Italijani s svojim dosedanjim prodiranjem niso zadovoljni. Neki drugi funkcionar pa je izjavil, da je treba za zdaj računati z novo italijansko ofenzivo, ker bo hotel pokazati nove uspehe. Za nas bo dobro, je nadaljeval, če bodo Italijani skušali prodirati še bolj proti severu, čim slabše bodo njihove prometne zveze, tem bolj bo za naše napade skozi njihove črte.

Gverilska vojna

Addis Abeba, 17. novembra. AA. Po abesinskih poročilih s severnega bojišča je italijansko prodiranje v makalski pokrajini proti reki Takazi ustavljeno. Kakor poročajo, vodijo posamezni abesinski oddelki severno od Makale za hrbtom italijanskih čet gverilsko vojno proti sovražnikovim zvezam v zaledju. Po abesinskih poročilih napadajo ti oddelki nenadoma in večinoma ponoči italijanske kolone, ki prenašajo municijo in živila v bližino bojišča. Italijanske čete niso še nikjer prekorčile reke Tekaze. V Alabueli so Italijani dogradili letališče. Njihova letala lete vsak dan proti jugu.

S somalske fronte

Addis Abeba, 17. novembra. AA. Na somalskem bojišču prodirajo Italijani na obeh straneh reke Fafan. Abesinci trdijo, da italijanske čete še niso prišle do Sasabane. Italijanske kolone spremljajo skupine letal, ki mečejo vsak dan bombe na Sasabano in Dagabur. Včeraj so na Dagabur vrgli 60 bomb.

Položaj na ogadenskem bojišču je naslednji: Italijanske čete, ki so se 10. t. m. nahajale kakih 80 km od Dagabura, so sedaj v bližini tega mesta. Sedaj se nahajajo pred abesinsko trdnjavo Mologa. Verjetno je, da gre za sprednje oddelke italijanske vojske, ne pa za njeno glavno silo. Ras Nasibu se je vrnil v Džidžigo. V Hararju krožijo glasovi, da se bodo prihodni teden začeli hudi boji. Abesinci so trdno prepričani, da Italijani s svojim napadom na Džidžigo ne bodo uspeli.

Boji pri Fafanu

Rim, 17. novembra. AA. Po vesteh iz Mogadecia je prišlo 30 km severno od Sasabane pri tamošnjih vodnjakih v dolini reke Fafane do hudih bojev. Spopadi so se abesinski oddelki ki so izpraznili Gorabejo in kolona generala Maletti. Abesince je bilo kakih 1.000. Italijani so pobili okrog 300 Abesincev, 300 pa so jih ujeli. Po končanem boju so se Italijani z velikim plenom municije vrnili na svoje postojanke.

Angleško mnenje

London, 17. novembra. AA. »Star« poroča, da smatrajo tuji krogi v Rimu izpremembo v poveljstvu v Abesiniji za znamenje, da se je razburjenost Italije zaradi tega zbiranja angleške brodovnja na Sredozemskem morju poleglo, ker sicer Mussolini ne bi poslal maršala Badoglia iz Italije.

V pričakovanju italijanske ofenzive

Addis Abeba, 17. novembra. AA. Reuter poroča: Visoki abesinski uradnik je vest o

Končni izid angleških volitev

Vladne stranke so dobile 428 mandatov, opozicija pa 163

London, 17. novembra. AA. Po snoči objavljenem uradnem popravku ima vlada v spodnji zbornici 428 mandatov, ne pa 427. Opozicija ima 163 mandatov. Konservativci so izgubili 72 mandatov, glasov pa so dobili 10.479.038. Delavska stranka je pridobila 95 mandatov, glasov pa ima skupno 8.314.145.

»Press Association« poroča, da je bila večina poslancev delavske stranke izvoljena v rudarskih krajih.

Na severnem Irskem sta bila izvoljena dva irska nacionalista. Napram svojim volilem sta se zavezala, da ne bosta sodelovala v parlamentu, ker bi morala pričeči zvestobo

Odkritje spomenika kralju Uedinitelju na Sušaku

Včeraj so na Sušaku slovesno odkrili na Sokolskem trgu spomenik viteškemu kralju Aleksandru I.

Sušak, 17. novembra. AA. Sušak je danes na zelo svečan način proslavil odkritje spomenika viteškemu kralju Aleksandru I. Uedinitelju. Mesto in vsi kraji gornjega Jadrana so se že več dni mrlično pripravljali za to proslavo, da bi bila čim bolj svečana in da bi se vsa prireditev pretvorila v močno počastitev spomina pokojnega velikega kralja. Današnje proslave se je udeležilo prebivalstvo vsega gornjega Jadrana v ogromnih množicah.

Davi ob 9. je prispel na Sušak kraljev namestnik g. dr. Ivo Perovič. Z njim so prišli predsednik senata dr. Ljuba Tomašič, podpredsednik Narodne skupščine g. Franjo Marković, ministri Milan Vrbanič, Djuro Jankovič, dr. Behnen in mnoge druge ugledne osebnosti. Goste so na sušaški postaji pozdravili člani odbora za postavitev spomenika z županom Djurom Jurišičem na čelu. Sprejema so se nadalje udeležili poveljnik 4. armije iz Zagreba general Pantelije Jurišič, ban savske banovine dr. Marko Kostrenčič in veliko število najuglednejših meščanov s Sušaka.

Nekoliko pred 11. dopoldne bili pred spomenikom kralja Uedinitelja na Sokolskem trgu postavljeni častna četa 2. planinskega polka, oddelek mornarjev, Sokolki četa gasilcev in razne druge korporacije. Na trgu je bila zbrana ogromna množica.

Govor kr. namestnika dr. Peroviča

Prihod kraljevskega namestnika g. Peroviča je zadržala godba 2. planinskega polka s koračnic. Svečanost odkritja se je začela z govorom, ki ga je imel sušaški župan g. Jurišič. Za njim je povzel besedo kr. namestnik dr. Ivo Perovič, ki je izjavil:

Leto dni je, odkar smo bili zbrani na Sušaku v spoštljivi ljubezni, ki smo jo dolžni blagopokojnemu viteškemu kralju Uedinitelju, danes pa stojimo o pred tem veličastnim spomenikom, s katerim postavlja Sušak vidno znamenje svojih čuvstev napram največjemu in najhrabrejšemu poborniku misli in volje, ki je skozi stoletja in stoletja prešinjala srca in duše najboljših naših mož, umetnikov in junakov, ki so vsi hoteli isto, kar je viteški kralj Uedinitelj ustvaril in izvedel s svojo roko in krstil z imenom Jugoslavij

Določen je bil od narodnega genija, da v najbolj usodnem razdobju v življenju našega naroda postane veliki tvorec samostojnosti vsega našega naroda. To svoje veliko poslanstvo je izpolnil z neizmernimi žrtvami in dnehi, danih od Boga. Ko je odšel, da bi to veličastno pridobitev zavravoval z jeklenim pasom ljubezni, bratstva in sloge vsega svojega ljudstva, in ko je Jugoslavija postala steber miru ne samo na Balkanu, temveč obenem tudi pobornik miru v vsej Evropi, so se nanj vrgli njegovi sovražniki in sovražniki vsega našega naroda, misleč, da bo s tem padlo tudi njegovo delo. Njegova mučeniška smrt pa je še bolj okrepila, še globlje obenem tudi strnila vse naše kraje in ljudi in vsemu svetu jasno pokazala, da je Jugoslavija tudi za naprej naša največja pridobitev in naša nepremagljiva država.

Nato je namestnik pristopil k spomeniku in dejal:

Odkrivam to prekrasno delo, umotvor naših odličnih kiparjev Kršiniča in Auguštinčiča. Ta spomenik naj vas, dragi moji sušačani, trajno spominja na to, da ostanete zbrani in strunjeni okrog prestola Nj. Vel. kralja Petra II. Zvesti zaobljubi, ki si jo je dal sam sebi veliki pokojnik!

Pri teh besedah je častna četa oddala tri salve, na mestnem poslopju so začeli pokati mečnarji, na morju pa so vojne ladje oddale častne strele.

Ko se je gumenje topov poleglo, je namestnik dr. Perovič zaključil svoj govor z besedami:

Veliki in nesmrtni naš vodja, viteški blagopokojni naš mučenik, vse jugoslovensko ljudstvo ti bo za večno hvaležno. Spominjalo se bo tvojih velikih besed in nadaljevalo bo tvoja velika dela, prežeto jugoslovenskega rodoljublja v miru, bratski slogi in ljubezni.

Zadnje besede namestnika je prisotna množica sprejela z vzdiki: »Slava kralju mučniku!«. Godba je zalajala državno himno, ki so jo istočasno peli zbrani pevski zbori. V močnem harmonije je posegla tudi množica. Svečanost je vzkipejala do vrhunca.

Prvi venec na spomenik kralja Uedinitelja je položil namestnik dr. Perovič. Na traku njegovega venca je bil napis »Graditelju Jugoslavije — dr. Ivo Perovič«.

V imenu vlade je poželil venec minister dr. Milan Vrbanič, ki je imel kraljši govor, v imenu Narodnega predstavništva pa predsednik senata dr. Tomašič s kratkim nagovorom. Venec ministrka za vojsko in mornarico je položil armadni general Pantelije Jurišič, venec savske banovine pa ban dr. Marko Kostrenčič.

Odkritje spomenika padlim dijakom bojevnikom v Skoplju

Skopje, 17. novembra. p. Včeraj in danes so bile tukaj velike svečanosti v zvezi z odkritjem spomenika dijakom bojevnikom iz svetovne vojne. Že v petek so prispele s posameznimi vlaki bivši dijaki bojevniki, so jih na postaji pri srčno pozdravili njihovi tukašnji tovariši in predsednik občine Smiljančič.

Včeraj ob 11. dopoldne je bila v saborni cerkvi služba božja za pokojne padle dijake bojevnikov, ki jo je imel mitropolit Josif ob številni asistenci skopeljske duhovščine. Cerkev je bila nabito polna zastopnikov oblasti in meščanstva.

Ob 20. je bila v Narodnem gledališču svečana predstava, Stanimirovičeve »Poljske bolnice« in Vojnovičeve »Staniček«. Pred predstavo je bivše dijake bojevnike pozdravil g. Ljubomir Marković, ravnatelj gozdarskega ravnateljstva.

Danes so navzočnosti kakih 15.000 meščanov, gostov in zastopnikov oblasti odkrili spomenik padlim dijakom bojevnikom. Spomenik je delo kiparja Dolinarja in so ga ostavili bivši dijaki bojevniki svojim padlim tovarišem. Svečanost je

bila veličastna. Nj. Vel. kralja je zastopal poveljnik III. armije general Vojislav Nikolič, vlado minister Bobić, senat dr. Ploj, Narodno skupščino predsednik Cirič, zastopane pa so bile tudi vse naše univerze, mnoge nacionalne organizacije in razna druga društva.

Spomenik je blagoslovil mitropolit Josif, nakar so prečitali pismo, ki ga je poslal patrijarh Varnava. Po posvetitvi je imel predsednik odbora za postavitev spomenika in bivši predsednik vlade Bogoljub Jevtič prigoden govor, v katerem je poudarjal patriotizem akademske omladine, ki je za uedinjenje in svobodo jugoslovenskega naroda žrtvovala svoje življenje. Govorili so nato še minister Bobić, zastopnik vojnega ministra general Obradović v imenu staršev dijakov bojevnikov pisatelj Branislav Nušič, na koncu pa predsednik občine Smiljančič.

Ob 13. uri je bil banket, ob 16. pa so se bivši dijaki bojevniki sestali na sejo.

Vse Skopje je okrašeno v državnih zastavami.

Razvitje prapora Akademskega Aerokluba v Beogradu

Beograd, 17. novembra. p. Dopoldne so slovesno posvetili prapor in nova letala beograjskega Akademskega aerokluba. Svečanosti so se udeležili zastopniki vseh naših univerz in je prišlo v Beograd 5.000 dijakov iz raznih krajev. Nj. Vel. kralja je zastopal polkovnik Naumović, kumice Nj. Vel. kraljice Marijo pa je zastopala dvorna dama ga. Srčkvičeva. Zastopnik kralja je razviti prapora kumoval v imenu Nj. Vis. kneza Andreja. Prisoten je bil tudi prosvetni minister dr. Stošović in mnoge druge ugledne osebnosti. Po cerkvenem obredu je kraljev zastopnik razvil v imenu Nj. Vel. kraljice Marije in Nj. Vis. kneza Andreja prapor Akademskega aerokluba, nakar ga je izročil praporsčaku dijaku filozofije ljubljanske univerze Leopoldu Zulgulju, ki je obljubil, da ga bo čuval kot največjo svetinjo. Za tem je bila izvršena

posvetitev jadranskih letal ter motornega letala, ki je bil izdelan v delavnici Akademskega aerokluba. Po slovesnosti je krenilo več tisoč dijakov s svojim praporom na čelu v spredu po beograjskih ulicah pred univerzo, kjer so izročili rektorju prapor v varstvo, dokler ne bo zgrajen Dom akademskega aerokluba.

Koncert ljubljanskega komornega kvarteta se ni vršil v nedeljo, kakor je bilo pomolno javljeno v včerajšnjih dnevnikih, temveč bo noč ob 20. v Filharmonični dvorani, na kar opozarjamo vse ljubitelje komorne glasbe. Člani kvarteta: Pifer Leon, Stanič Franjo, Sušteršič Vinko in Müller Gustav so nam porok za izredni umetniški užitek, ki se nam nudi ta večer. »Stopenje po običajnih koncertnih cenah bodo na razpolago čez dan v knjigarni Glasbene Matice.

PRAVICO IMATE VEČ ZAHTEVATI

od nas kot tovarnarja. Mi vam moremo in resnično dajemo isto kvaliteto po nižji ceni.

VLADA TEOKAROVIČ I KOMP.

Paracin

Pregled borbe proti jetiki

Občni zbor Protituberkulozne zveze je izpričal živahen razmah njenih organizacij in poživljenje borbe na protijetični fronti

Ljubljana, 17. novembra.

V dvorani Okrožnega urada se je dopoldne vršil občni zbor Protituberkulozne zveze, kakor se po prenovljenih pravih imenjuje dosežena Narodna protituberkulozna liga v Ljubljani. Zborovanje, ki so se ga udeležili številni delavci za pobiranje je najbolj zavratne morike iz raznih krajev banovine, je zgovorno izpričala, da je organizacija prav v zadnjem letu z lepimi uspehi uradila in konsolidirala svoje postojanje in da lahko zre v prihodnost z vedrim, optimističnim pogledom. Mimo drugih so bili navzoči tudi načelnik oddelka za socialno politiko in narodno zdravje dr. Maver kot zastopnik bana in banske uprave, mestni fizik dr. Rus v imenu mestne občine, direktor Higijenskega zavoda dr. Pirc in šefinja d.ž. žalske poliklinike dr. Lunačkova, šef Zavoda za zaščito dece in mladine dr. Dragas, upravnik občne državne bolnišnice dr. Radman, upravnik ženske bolnišnice prof. dr. Zolotar, eski sanitetni referent dr. Lapajne, predsednik krajevnega RK dr. Fetič, tajnik DZ Uratnik, tajnik zbornice za TOI dr. Pless, šef-zdravnik OUZD dr. Zajc, bivši inšpektor za tuberkulozo docent dr. Metko, šef-zdravnik zdravilišča na Golniku dr. Neubauer, ki je hkratu banovski referent za tuberkulozo in šef protituberkulozne dispanzerije v Kranju, in šefi dispanzerij dr. Prodan in Ljubljane, šef-zdravnik zdravilišča dr. Okolovšek iz Vojberga, dr. Furlan (Jesenice - Golnik), dr. Simoniti (T. bovin - Golnik), dr. Brandieu iz Murske Sobote in dr. ...

Nj. Vel. kraljica - pokroviteljica delovanja proti jetiki

Zborovanje je otvoril predsednik ravnatelj dr. Bohinec z obsežnim poročilom, v katerem je predvsem ugotovil razveseljivo delovanje, da se je razvoj naše centralne, pa tudi krajevnih lig že znatno približal dograditvi onih osnovnih temeljev, ki naj olajšajo intenzivno delo za nobijenje jetike. Te konsolidirane organizacije naj služijo tudi prenovljena pravila, ki odstranjujejo zadnje ovire za uspešno delo in ki predvsem na vsej fronti osvobodijo načelo popolne finančne in upravne avtonomije edini. Med drugim je predsednik izrekel toplo zahvalo našemu časopisu in časnikarjem ki so zlasti v času protituberkulozne tedna stali z velikim razumevanjem listi ob strani, prav tako pa tudi banu pa načelniku dr. Maverju in referentu dr. Neubauerju. Pred meseci je Nj. Vel. kraljica Marija sprejela desetletno kongresno deputationo v zadevi protituberkulozne skrbitve in kot trajni uspeh te avdience bo brez dvoma ustanovitev fonda Nj. Vel. kraljice Marije za ustanavljanje protituberkuloznih naprav in ustanov, katerega pravilnik je bil liri že predložjen študij. Nj. Vel. kraljica je prevzela tudi predstavitel nad južnoslovenski protituberkulozni kongres, zaradi pomanjkanja sredstev in zaradi drugih ovir pa do kongresa ni prišlo. Precej učinkovito je bilo delo naše lige pri ustanavljanju novih dispanzerij. V načrtu je bila tudi ustanovitev potrebne dispanzerije, ki je ministrstvo zanj že obljubilo podporo 30.000 Din, vloga pa še do danes ni rešena. Državnemu dispanzerju v Mariboru je bilo s sklenitvijo pogodbe z OUZD omogočeno intenzivnejše delo, prav tako tudi dispanzerji v Celju, Lizi, se z lokalnimi činitelji že delj časa trudi, da bi pričel poslovanje, tudi dispanzer v Novem mestu a stvar se ne premakne z mrtve točke. Prav tako se doslej še ni mogla uresničiti težnja Bele krajine, da bi dobila svoj dispanzer, desi ni nikdar tako potreben kakor tu. Prihodnje leto bo morala liga vse storiti, da dobe dispanzerije vsaj Novo mesto, Brezice in Kočevje, predvsem pa da se obnovi že davno pripravljene dispanzer v Slovenjgradcu ali v enem izmed industrijskih krajev na Korškem.

Protituberkulozno gibanje pri nas ne uži va od strani državnih oblastev nobene ali pa vse premajhno pomoč. Javnost je pričakovala, da bo ustanovitev posebne inšpektorata za tuberkulozo pri ministrstvu za socialno politiko prinesla v tej smeri preokret, z odhodom docenta dr. Matka s tega mesta pa je inšpektorat prenehal poslovanje. Letos bi se bil moral v Sarajevu vršiti drugi jugoslovanski protituberkulozni kongres, zaradi pomanjkanja sredstev in zaradi drugih ovir pa do kongresa ni prišlo. Precej učinkovito je bilo delo naše lige pri ustanavljanju novih dispanzerij. V načrtu je bila tudi ustanovitev potrebne dispanzerije, ki je ministrstvo zanj že obljubilo podporo 30.000 Din, vloga pa še do danes ni rešena. Državnemu dispanzerju v Mariboru je bilo s sklenitvijo pogodbe z OUZD omogočeno intenzivnejše delo, prav tako tudi dispanzerji v Celju, Lizi, se z lokalnimi činitelji že delj časa trudi, da bi pričel poslovanje, tudi dispanzer v Novem mestu a stvar se ne premakne z mrtve točke. Prav tako se doslej še ni mogla uresničiti težnja Bele krajine, da bi dobila svoj dispanzer, desi ni nikdar tako potreben kakor tu. Prihodnje leto bo morala liga vse storiti, da dobe dispanzerije vsaj Novo mesto, Brezice in Kočevje, predvsem pa da se obnovi že davno pripravljene dispanzer v Slovenjgradcu ali v enem izmed industrijskih krajev na Korškem.

Desetitoči so deležni lelovanja lig

Misli na ustanovitev posebne protituberkulozne bolnišnice v spomin na Nj. Vel. kralja Aleksandra liga nikakor še ni opustila. Le njene intervencije doslej niso imele dosti uspeha. Upravni odbor je proučeval tudi misel o ustanovitvi lastne počitniške kolonije. Letos je prišlo izhajati glasilo lige pod naslovom »Delo proti tuberkulozi«, ki ga urejuje asistent dr. Furlan na Golniku, obžalovanja je vredno samo, da list doslej še ni našel potrebnega odziva. Zgodilo se je celo, da so ga zdravniki zavrnili, čeprav znaša naročnina komaj 10 Din letno in bi brez dvoma pomembno oboževali živio, ki ga po navdi najdemo v ordinacijah čakalnicah. V splošnem pa nahaja protituberkulozno gibanje v vseh krajih mnogo zanimanja. Duša dela na delu so učitelji in pa duhovščina, medtem ko se zdravilski radi ometajo sodelovanju. Agilnost krajevnih lig mora dobiti svojega izraza tudi v občinskih proračunih in pa v subvencijah raznih večjih podjetij, zlasti one industrije, v kateri so naskupljeni pogoji za tuberkulozna obolenja, kakor so na primer tekstilne tvornice. Dispanzerji so v preteklem letu omayili a sistematični pregledi šolskih otrok in učitelstva veliko delo, tako da je protituberkulozno gibanje deležnih že nad desetitoči in desetitisočih oseb. Na koncu je nastala dr. Bohinec opozoril na primer žalskovalške razpisnice, v kateri je Moravskova protituberkulozna liga bogato dotirana

iz državnega budžeta in iz sredstev javnih korporacij in zasebnikov, zato pa ni čuda, da je umrljivost za tuberkulozo padla s prvega na četrto mesto.

Za bolnišnico, kolonije, zavetišča ...

Iz laniškega poročila, ki ga je podal primarij dr. Debevec, povzemanja, da šteje zveza 40 krajevnih lig odnosno odsekov pri oddelkih RK, vendar pa je več edini pri pasovnih. Tudi zadnja uredba o znižanju plač državnim uslužbenem je neugodno vplivala na njih aktivnost. Pri 32 ligah, od katerih je zveza dobila podatke, je bilo letos včlanjenih 6.349 članov.

Misel, naj bi liga akcijo za postavitev spomenika blagopokojnemu kralju usmerila v prvi tako potrebne bolnišnice za jetične v Ljubljani, je bila v vsej javnosti določna prav topih simpatij. Upravni odbor pa je v dogovorih s predsednikom odbora za postavitev spomenika a senatorjem Hribarjem dosegel sporazum le v tem zmislu, naj se darovi parajo v prvi vrsti za likovni omenik in šele prešežek za zgraditev bolnišnice. Pri Zdravniški zbornici se je osnoval poseben odbor, ki vodi evidenco o tem vprašanju. V preteklem poslovnem letu so bili ustanovljeni dispanzerji pri krajevnih organizacijah v Kamniku, Murski Soboti, Ptaju in Rogatecu, za ustanovitev dispanzerjev v Soštanju. Novem mestu in za ljubljansko okolico pa teko razgovori, ki bodo verjetno v kratkem ugodno zaključeni.

Tudi v tem letu so krajevnice lige prejele podporo 15.000 Din, za počitniške kolonije, ki so jih organizirale v svoji reži. Na emi svojih zadnjih sej je upravni odbor sklenil, da bo liga v bodoče centralizirala svoje počitniške kolonije, razpravljajo pa se je tudi o tem, da bi zgradila svoj počitniški dom, katerega stroški naj bi znašali do Din 120.000. Aktualno je vprašanje obveznega prijavljanja odprtih tuberkuloz. Banska uprava je po naročilu ministrstva za narodno zdravje pozvala nošo ligo, naj se izjavi o tem, a z ozirom na dejstvo, da ni dovolj zavodov za izolacijo, in z ozirom na verjetne družabne posledice za bolnike je liga predlagala, naj se za zdaj uvede le obvezna prijava vseh smrtnih primerov. Po dispanzerjih pa naj se brezobzorno zbirajo statistični podatki o gibanju bolezni. Mariborska liga, ki je bila doslej včlanjena pri Jugoslovanski ligi, je pristopila k naši zvezi, tako da je ta zdaj matična vseh krajevnih lig v dravski banovini. V prihodnji proračun bo upravni odbor stalil tudi primeren znesek, da bi bilo mogoče skozni vse leto oskrbovati vsaj dva bolnika v sanatoriju, odnosno 8 bolnikov po 3 mesece. Upravni odbor je sklenil podporo 2.000 Din tudi fondu za nujno zdravljenje siromanih bolnikov na Golniku. V Ljubljani naj bi se ustanovila postaja za okrevajoče jetične, kakršna že obstoje drugod, pri nas tudi pri Mariboru in elju. Na koncu je tajnik opozoril še na peče reče probleme zdravljenja tuberkuloznih v ceneni hlinskih zdraviliščih in bolnišnicah, ki bi jih bilo treba seveda primerno razširiti in izpopolniti, ter vprašanje po izolaciji neozdravljenih jetičnikov, ki nimajo uresničene lastnega doma. Samo v naši ožji domovini je okrog 12.000 odprto tuberkuloznih.

Borba dispanzerjev na terenu ...

Potem ko je blagajnik Rado Čelešnik na kratko obital finančno stanje zveze, je šef-zdravnik dr. Neubauer podal izčrpano, izredno zanimivo poročilo o delu protituberkuloznih dispanzerjev v dravski banovini. V Sloveniji imamo danes 9 dispanzerjev: v Ljubljani, Mariboru, Celju in Trbovljah poslojuje že nekaj let, v Kranju in v Jesenicah od lani, letos pa so se jim pridružili še dispanzerji v Rogatecu, Ptaju in Murski Soboti. Razen njih deluje tudi več zdravstvenih domov s protituberkuloznimi oddelki, ki se po navadi imenujejo dispanzerji. Tem oddelkom pa za zdaj še manjka potrebnih naprav in osebja za strokovno preiskavo bolnikov z vsemi sredstvi moderne medicine. Naloga dispanzerja je predvsem, poiskati bolnika in mu omogočiti pravočasno zdravljenje, preprečiti okuženje drugih v njegovih okolici in s socialnimi in socialno-higijenski ukrepi omogočiti oboje. Sem snade predvsem stanovanjska oskrba, izolacija bolnikov, nadzorovano tovarniških obratov itd. Hkratu pa mora dispanzer tudi med ljudstvom vzbujati misel za borbo proti jetiki.

V prvih devetih mesecih letošnjega leta so naši dispanzerji izvršili 6.729 preiskav in 4.123 ponovnih preiskav, 8.699 rentgenskih preiskav, 2.968 krvnih preiskav, 2.854 tuberkulinskih preiskavov in 659 pregledov izmočka. V tem času je bilo odkritih 385 novih primerov odprte in 1.291 zaprte jetike pljuč, poleg številnih tuberkuloznih obolenj drugih organov. V teh številkah letos nastanovljeni dispanzerji še niso zajeli rovaški in ptujski, ki delata od aprila, odnosno od avgusta, pa sta v teh kratkih mesecih imela v osehbi že 2.700 jetičnih in 124 zaprtih tuberkuloz. Te številke nam jasno pričaio predvsem, da dispanzerji uživajo zaupanje ljudstva in da so njuno potrebno. V novejšem času morajo dispanzerji zlasti voditi mnogo gospodarske krize v vodno večji moči prevzemati tudi zdravljenje bolnikov in tako je bilo letos izvršenih njih manj ko 801 upehnljivih preiskavov in jih nad 400 injekcij kolecija, zlata in tuberkulina.

Jetika učiteljev in učencev

Na zahtevo banske uprave na so dispanzerji letos izvršili tudi obsežne in temeljite preiskave učitelstva, prodajalcev žnjaj in v obse pripadnikov njih poklicev, v katerih postane odprta tuberkuloza prav posebno nevarna za okolice. Letos je bilo v dispanzerjih preiskanih 1.340 učiteljev in učiteljic,

ostale pa so preiskali sreski in banovinski zdravniki. Pri teh preiskavah je bilo najdenih 10 primerov odprte in 161 zaprte tuberkuloze pljuč. Prvi so bili takoj izločeni od pouka, drugi pa bodo ostali pod kontrolo dispanzerjev. Se pogubnejša kakor odprta tuberkuloza učitelja bi mogla biti za šolsko mladino jetika v družini stanodajalca. Doslej je bilo v dispanzerjih preiskanih 154 družinskih članov dijaških gospodinj. Le v enem primeru je bila najdena odprta, v 51 primerih pa zaprta tuberkuloza. Emed prodajalcev žnjaj so dispanzerji doslej preiskali samo 200 oseb in tudi pri njih je bilo odkritih nekaj primerov odprte jetike. Banska uprava je odredila tudi preiskavo vseh babic, pri nobeni pa ni bila najdena jetika. Iz lastnega nazirja so dispanzerji - deloma že pred leti - uvedli sistematično preiskavo šolske mladine. Tako je bilo v reuženem pregledanih 883 osnovnih in 1.238 dijaških srednjih šol, klinična pa so dispanzerji zdravniki pregledali 614 učencev in 730 dijakov srednjih šol, a tuberkulinoz na skupaj 2.913 šolarjev. Na žalost tudi ti pregledi niso ostali brez uspehov - 27 odprte, 311 zaprte tuberkuloze.

Teh nekaj številki jasno izpričuje, da so dispanzerji z vsemi sredstvi in z vso energijo na delu, čeprav ga vrše deloma pod precej težkimi pogoji. Niti eden izmed dispanzerjev nima doslej svojih, v ta namen urejenih prostorov. Prav temu vprašanju bo v bodoče treba posvetiti vso pozornost, predvsem na naj bi ljubljanski dispanzer kot največji kmalu dobil svoj dom. Dispanzerji zdravniki so preobloženi z delom, še v večji meri na dispanzerske ostore. Daj je veliko število zaščitenih sester brez službe, jih je v glavnih dispanzerjih premalo. Kljub temu pa so od januarja do septembra opravile skoraj 2.000 hišnih obiskov. Svoja izravnna izvajanja, h katerim se o mlčki še povzemo, je dr. Neubauer zaključil z ugotovitvijo, da je dravska banovina gleda zatiranja tuberkuloze na prvem mestu v državi, na kar smo lahko ponosni tem bolj, ker smo skoraj vse storili iz lastne pobude in iz lastnih moči. Ne smemo se na seveda zastavljati sredji poti, temveč moramo vsi skupaj pomagati svoji stvari do zmage.

Predlogi in zahteve

Po kratki debati, ki je opozorila še na mnogo novih aktualnih vprašanj in v katero so posegli dr. Lapajne, dr. Furlan, dr. Mayer, dr. Zajc, dr. Lunačkova, dr. Bežek in Kranja, šolski upravitelj Hladnik iz Cerkanje in dr. Bitenc z Iga, sta bil na predlog dr. Prodana in dr. Alujeviča sprejeti resoluciji, ki vsebujeta naslednje zahteve:

I. Banska uprava naj v svojem proračunu za leto 1936/37 določi večji znesek kot podporo za zdravljenje siromanih jetičnih bolnikov. Zdravilišče na Golniku

naj dobi večjo subvencijo, da bo lahko znižalo oskrbino. Golnik mora postati ljudsko zdravilišče, katerega oskrbina bi ne smela biti višja od oskrbine v bolnišnicah, danes pa je dostopen le premožnim slojem. Banska uprava naj v proračunu določi primerne podpore Protituberkulozni zvezi kot predstavnici zasebnega protituberkuloznega skrbstva, nadalje za otvorter kredit za nastavitev dveh skrbstvenih sester v protituberkuloznem dispanzerju in za nastavitev zdravnika - ftizeologa za strokovno vodstvo in nadzorstvo dispanzerjev. Prav tako je treba nastaviti ftizeologa v mariborski bolnišnici. Če bi banska uprava ne mogla ustreči vsem navedenim predlogom, jo občni zbor na, proša, naj v prihodnji proračun stavi vsaj znesek 500.000 Din, za podporo protitu, berkuloznega gibanja v dravski banovini.

II. Občni zbor izreka zahvalo časopisju in vsem javnim činiteljem, ki so kakorkoli doslej podpirali delovanje lig. Hkratu pa občni zbor apelira na vse faktorje, naj se spominjajo zveze pri razdeljevanju v svojih proračunih določenih podpor, široko javnost pa prosi, da se je spominja ob raznih prilikah. Prebivalstvo dravske banovine se vabi, da pristopa h krajevnim organizacijem in s skromnim članskim prispevkom pripomore k čim večjemu razmahu protituberkulozne borbe.

Novi odbor

Ko je občni zbor na predlog predsednika nadzorstvenega odbora dr. Zajca soglasno izrekel absolutorij in priznanje dosejanemu upravnemu odboru, so bile prav tako soglasno odobrene izpremembe pravil, kakor jih je bil predlagal upravni odbor. Za novo poslovno dobo so bili v vodstvo zveze izvoljeni dr. Bohinec kot predsednik, dr. Levičnik, dr. Debevec, Uratnik, Čelešnik, dr. Neubauer, dr. Fetič, inž. Lah, Evgen Lovšin, dr. Pirc, dr. Pless, dr. Josip Tomižek iz Maribora, dr. Ivčič iz Celja in dr. Vidic iz Kamnika kot odborniki. V nadzorstvenem odboru so dr. Zajc, dr. Tičar in župan dr. Ravnik, har, v razsodišču pa dr. Mayr, dr. Rus in dr. Brandieu. Pri slučajnostih je bilo med drugim sklenjeno, da pošlje občni zbor odobru za postavitev spomenika blagopokojnemu Viteškemu kralju poseben poziv s prošnjo, naj v svojih končnih sklepih upošteva potrebo po zdravitvi protituberkulozne bolnišnice v Ljubljani.

ELITNI KINO MATECA TELEFON 21-24 DANES samo ob 4h EMIL JANNINGS v svoji najboljši in največji kreaciji STARI IN MLADI KRALJ Film, ki velja kot največji film sodobnosti. Najnovejši žurnal in filmska reportaža iz Abesinije. PREMIERNO KINO

Akademski mladina proslavlja 50 letnico CMD

Ljubljana, 17. novembra. Za petdesetletnico, ki jo letos praznuje Družba sv. Cirila in Metoda, je večeraj njena mladina organizirala proslavo s slavnostnim uvodnim koncertom in plesom. Prva akademska prireditev v tem letu je privlačila na Tabor odlično občinstvo. Med prisotnimi smo opazili zastopnika Nj. Vis. kraljeviča Andreja polkovnika S. Zivanoviča, bana dr. Natlačena s soprogo, komandanta dravske divizije generala G. Nedeljkoviča, ljubljanskega župana g. dr. Ravnharja s soprogo, rektorja univerze g. dr. Sameca, predsednika apelacijskega sodišča g. dr. Golio s soprogo, prvomestnika CMD višjega svetnika g. inž. Matkoviča s soprogo, dvotno damo go. Franjo Tavčarjevo, direktorja finančne direkcije g. Sedlarja, francoskega konzula g. Remeranda s soprogo, konzula češkoslovaške republike g. Minkovskega, oba ljubljanska poslance g. dr. Fuxa s soprogo in g. Turka, ravnatelja podružnice Narodne banke g. Gregorčiča, načelnika prosvetnega oddelka profesorja g. Breznika, predsednika Pokojniškega zavoda g. dr. Vrančiča s soprogo in še mnoge druge ugledne zastopnike in zastopnice raznih organizacij. Častno predsedstvo so sestavljali poleg častnega

krovitelja naše prireditve, Nj. Vis. kraljeviča An' vja. Prosim Vas, da sporočite za to odlikovanje Nj. Vis. našo toplo in prisrčno zahvalo, visokemu kraljevskemu domu pa izraz naše globoke vdanosti, ki je tem globlja, ker se je zgodilo danes pred petdesetimi leti prvič, da je prevzel član narodne vdanostne hiše pokroviteljstvo nad prireditvijo Družbe sv. Cirila in Metoda, ki je bila zavoljo svojega slovanskega programa km v peti pokojni avstro-ogonski monarhiji. To dejstvo utirja nas, akademsko mladino, ki smo zbrani v okrožju družbe in se zavedamo nalog, ki nas čakajo pri skrbi, da obranimo našemu narodu zadnjega našega človeka in združjo našo vas, v veri: če je preteklost v velikem delu uresničila naše narodne težnje, jih bo prihodnost v polni meri.

Po lepem pozdravu je zaigral Akademski Romantikeški državno himno, nato pa se je začel koncertni spored. Zbor akademikov je zapel najprej Adamičovo »Zdravice«, narodno »Kaj ti je, deklica in Maroltovo »Kaj b'jaz tebi dau«. Za svoja izvajanja so bili pevec deležni splešnega odobravanja. Dirigiral je g. Simoniti.

Neto je nastopila ga. Zlata Gjurgjenčeva z Baranovičev »Lelija«, Adamičevimi »Dve mladi očki« in »Štriftovim« »Polžkom«. Naša primadona je zapela vse štiri pesmi odlično in dovršeno kakor zmerom. Občinstvo jo je z dolgotrajnim odobravanjem ponovno poltelico na oder. Pri klavirju jo je najstroško spremljal dirigent g. Štrifol. Za njo nam je zapel iz opere Rista Savina »Gospodski senz ravnatelj tukajnjega konservatorija g. Beletto, ki ga je odlično spremljal pri klavirju profesor g. Šivic. Mošter Beletto je bil enako deležen vsega priznanja. Obe naši pevski zvezdi sta preleli v zahvalo šopke nageljnjev. Zatem je akademski zbor zapel še tri narodne pesni, med katerimi je zlasti ugajala »Juhe, poidem u Skuffec«. Sledilo je kraljevo kolo, ki ga je otvoril namestnik Nj. Vis. kraljeviča Andreja g. polkovnik Zivanović z oseno dr. Ravnharjevo. S kolo je bil oficelni program zaključen in razvija sta se ples in animirana zabava.

S ta lepo uspešno prireditvijo je naša mladina na dostojen način proslavila 50 letnico naše Družbe sv. Cirila in Metoda.

Pri lenivosti črevesja je naravna FRANZ-JOSEFOVA grenčica

prjeto, dobro delujoče domače sredstvo, ki zmanjšuje težave, ker često dobro delujejo že male količine

Maribor preko nedelje

Maribor, 17. novembra Slovo štefe Dragutinovičeve Sročil je bila v gledališču poslovilna predstava ge. Štefe Dragutinovičeve, naše odlične nositeljice komičnih in karakternih vlog, ki je obenem s to poslovilno predstavo združila pomembni jubilej 40-letnice igralskega delovanja in snovanja. Pred predstavo se je zbralo na odru celotno

osebje mariborskega gledališča. Upravnik g. dr. Brencič je najprej izrekel slavljenki ob jubileju najpristrneje čestitke ter obenem izrazil obžalovanje, da zapuška mariborski oder igralka tako odličnih kvalitet. Zatem je izpregovoril v imenu osebja še glavni režiser g. Jožko Kovič, gđ. Cerinškova pa je s primernim nagovorom v imenu mariborskega ženstva izročila slavljenki lepo spominsko darilo, Danilo Garinšek je prebral številne čestitke, ki jih je prejela slavljenka ob jubileju iz vseh

NE DOVOLITE, da bi vam do 48% dragega goriva ušlo skozi okno! Zahtevajte naše brezplačne prospekte

Windfix Jug. pat. pusteno-kovinsko brtvilo za okna in vrata A. Hrlič, Zagreb, Gajeva 20 Zrnc Franjo - Ljubljana KOPITARJEVA ULICA 1.

delov naše države. Slavljenko so nato iz prvega nadstropja obsuli s cvetjem, a na odru je bilo mnogo cvetja in vencev, ki jih je dotila slavljenka od šestilcev in znancev. Globoko ginjena se je slavljenka zahvalila gledališki upravi, časopisom in občinstvu, ki je bilo vse čas tako naklonjeno. Sledila je slavnostna poslovilna predstava Frankovega »Viharja v kozarcu«, ki je izvrstno uspeša in ob kateri priliki je bila slavljenka za svojo mojstrsko igrto ves čas deležna viharnega odobravanja. Ob koncu ni bilo poslavljanju ne konca ne kraja. Bil je lep večer, ki je pokazal vso globoko ljubezen in spoštovanje, ki ju goji Maribor do igralk in umetnice ge. Štefe Dragutinovičeve.

Večer rotarijcev Večerašnje proslave petdesetnice mariborskega Rotary kluba so se poleg Dunajčanov in Gradčanov udeležili tudi ljubljanski in zagrebški delegati. V uvodu jih je prisrčno pozdravil bivši narodni poslanec in ravnatelj ruske tavnice g. Krofča. Nato je poročal tajnik mariborskih rotarijcev g. Kasper, na kratko pa je podal pregled o zgodovini delovanja mariborskega kluba g. Sabothy. Župan dr. Juvan je v lepem in zanosnem govoru poveljeval človekoljubno delo rotarijcev in pomen tega gibanja, nato so pa še govorili in čestitali klubu k proslavi predsednik Odvetniške zbornice g. dr. Zivanović iz Ljubljane, g. dr. Levstik iz Zagreba, g. inž. Thomann iz Gradaca in g. inž. Taussig z Dunaja. Njihovemu izjavjenju so se priključili še nekateri drugi, naglašujoč smotre in namene rotarijskega gibanja, tako odvetnik g. dr. Krečič iz Ljubljane in pisatelj g. dr. Sorli iz Maribora.

Lepa sokolska prireditev Sročil je bila v telovadnici nižje inženjerske podoficirske šole narasčajska akademija Sokola I. Akademija je pokazala odlično spretnost številnega naraščala, ki se zbira pod praporom Sokola I. Vse akademijske točke so se izvajale lepo in z vzorno sokolsko disciplino. Danes popoldne pa je bilo v mali dvorani Narodnega doma idejno predavanje neumornega staroste Sokola I. dr. Ljudevita Pirka o smernicah sokolske poslanstva in sokolskega delovanja. Predavanje je bilo namenjeno naraščaju, ki stopa v vrste sokolskega članstva. Mala dvorana Narodnega doma je bila nabito polna ter je bil odlični predavatelj za svoja izvajanja deležen toplega priznanja.

Rokomavhi v Koških V Negovi pri Koških so se zglasili pri posestniku Francu Bračku v mlomli in odnesli perilo, obleke in druge predmete. V notranjost hiše so prišli na ta način, da so z lesenim drogom iztrgali železno omrežje z okna. Menda isti rokovanjci so

PRIDE Marlene Dietrich v senzaciji KARNEVAL V ŠPANJI

poskusili srečo pri posestniku Janezu Likovcu, kjer so hoteli s sekiro razbiti vrata, pa so jih domači, ki so slišali ropot, pregnali.

Pod državnim mostom ... Včeraj proti večeru se je nastanila pod državnim mostom zasebnica Josipina Selinskova z dvema otročičema in Stefanijo Korenjakovo. Stanovala je prej v Smetanovi ulici, kjer so jo vrgli na cesto. Ubožica je iskala pomoči pri mestni občini, kjer pa je zadel na gluha ušesa in si ni vedela pomagati drugače, kakor da se je naselila pod državnim mostom.

Naša gledališča Drama Začetek ob 20. uri. Ponedeljek 18.: Kako zabogaš. Red B. Torek 19.: Zaprtlo. Sreda 20.: Frak ali Od krojača do minisira. Red Sreda. Opéra Začetek ob 20. uri. Ponedeljek 18.: Zaprtlo. Torek 19.: Mamezle Nitouche. Red A. Sreda 20.: Abla (gostovanje dr. Adriana). Red B. Ljubljanska drama pripravlja ljudsko igrto »Vesela božja pot«, ki je napisana po znanem Rossogorjevem romanu. Prevod je napravil dr. Smalc. Premiera bo sredi prihodnjega tedna v režiji prof. Šesta. Priznani mladinski pisatelj ravnatelj Golia je izročil gledališču novo mladilsko igrto »Ubogo Ančok«, katere premiera bo prve dni meseca decembra. Ljubljanska opera Tenorist dr. Adrian, ki gostuje trenutno na Dunaju v ljudski in državni operi, bo gostoval v Ljubljani v srečo 20. t. m. v vlogi Radamesa v operi »Aida«.

Sportna nedelja

ILIRIJA V DRŽAVNI LIGI

Primorje se bo moralo zadovoljiti s podsavezni prvenstvom — Za ligo so se kvalificirali Ilirija, Gradjanski, Concordia, Hajduk, BSK, Jugoslavija in Bask, dočim bodo osmega ligaša določile kvalifikacijske tekme med Haškom, varaždinsko Slavijo in sarajevskim Hajdukom

Naposed se je položaj moral razčistiti tudi v naši skupini. Dočim so v ostalih delih pripravljalnega tekmovanja za državno prvenstvo že zdavnaj uredili vprašanje, kdo bo prihodnje leto tekmoval v ligi, je pri nas ostalo vprašanje odprto prav do zadnje nedelje. Vsem štirim konkurentom so se še odpirala vrata za vstop v ligo, vsem štirim pa je tudi pretil izpad. Odtod je bila prav poslednja nedelja tekmovanja še najbolj napeta, dasi te napetosti ni manjkalo že tudi med potekom od vsega začetka.

Dve tesni zmagi, v katerih sta odnesli točki domači moštvi, sta zadevo uredili.

Gradjanski je z 2 : 1 potisnil črno-bele na zadnje mesto, sam si je pa zagotovil prvo. Od šestih tekem je tri odločil v svoj prid, enkrat je remiziral, dvakrat je prepustil točke drugim.

Ilirija je z istim številom točk zasedla drugo mesto, beleži isto število zmag, neodločenih in zgubljenih tekem. Na svojem igrišču je odnesla vse tri zmage, neodločen rezultat je izsilila iz prve borbe proti črno-belim.

Hašku je ostalo utešno tretje mesto. Trikrat je zmagal, dvakrat doma, enkrat na tujem, toda moral je beležiti prav toliko porazov. S šestimi pikami mu preosta-

ja trnjeva pot preko varaždinske Slavije in sarajevskega Hajduka, če jo bo uspešno prehodil, bo osmi konkurent v ligi.

Primorje ni znalo zaigrati doma. Iz treh tekem je izbrlo dva neodločena rezultata, edino zmago so črno-beli prinesli iz Zagreba. Niso v splošnem slabo odrezali, toda s štirimi točkami jim je odprta samo še pot v podsavezno tekmovanje.

Po tolikih peripetijah se je končno izoblikovala tablica tako:

Gradjanski	6	3	1	2	14:10	7
Ilirija	6	3	1	2	10:14	7
Hašk	6	3	0	3	15:13	6
Primorje	6	1	2	3	8:10	4

Ilirija : Hašk 2 : 1 (2 : 0)

Ilirija : Rožič - Berglez, Luce - Unterreitner, Varšek, Sočan - Ice, Lah, Pikič, Grintal, Doberlet.

Hašk : Grims - Slivak, Golac - Wolf, Gajer, Kunst - Fink, Jeren, Horvat, Leinert, Šram.

h-OO m.točka-k-k f mtf mth wli tuiuuu Tekma se je odigrala po zelo težkem terenu. Še pred tekmo je kazalo, da bo igrišče uporabno, točno ob začetnem življenju pa so je vili droben jesenski dež, ki ni potem prenehal do konca. Spremenil je igralno ploskev v blatno morje, ki je zelo škodljivo vplivala na potek igre. Vendar je občinstvo, ki je spriču nejasnega položaja zopet dobro napolnilo igrišče, vztrajalo v napetem razpoloženju do konca in naposed z razumljivim navdušenjem kvitiralo zmago domačega moštva.

V precej teški atmosferi — saj je šlo vendar za važno stvar ki ni dala živcem da bi se umirili — so belo-zeleni odločili tekmo s tesnim rezultatom v svojo korist. Spreva se jih je dolgo držala trema in se nikakor niso mogli znebiti. Haškovi so tedaj po mili volji proizvajali svojo igro in so imeli terensko premoč. Ščasoma se je centri so sprajvali Haškovo obrambo če-pojavila večja odločnost pri domačih, stari-tali so bolj pogumno in uspešno razdirali filigranske kombinacije, k temu so še Haškovi v čedalje slabših tleh vedno težavnejše uspevali s svojim načinom igre in proti koncu prvega polčasa, ko so belo-zeleni z mnogo koristnejšo taktiko dolgih in hitrih prodorov, je dosegla igra svoj dramatičen vrhunec, ki so ga beo-zeleni gim zgoditkom.

Po odmoru je sicer tempo igre nekoliko polejnal, že prej je bil zdrknil z začetne ostrine, toda intenzivnost se je v borbi krepko poudarila s svojim učinkovitim drugo-možnosti se stopnjevala. Z napotom vseh sil in v silni požrtvovalnosti so Haškovi začetkom drugega polčasa prevzeli inicijativo, razvila se je zagrizen in ostra borba brez prevlelike izbire sredstev. V sicer odprti igri se jim je posrečilo znižanje na 2 : 1, še en gol so zabili potem, ki ga je sodnik zaradi očitnega ofsida ni mogel priznati. Pozneje se je pojavila na obeh straneh izčrpanost, igralci niso mogli več obvladovati žoge in ob netočnih do-dajanjih, nesolidno zgrajenih akcijah je igra v svoji prejšnji zanimivosti mnogo popustila. Skoro vse do kraja sta se moštvi trudili, da bi na rezultatu še kaj olepšali, šele v poslednjih minutah so se beo-zeleni odločili na taktiko »boljše je drži gas« in igro zapli.

Belo-zeleni so igrali, zavedajoč se, da se jim dolgo pričakovana šansa za korak naprej, požrtvovalno, in po uvodni tremi, tudi predvdomo, zato koristno. Dokler je bilo igrišče še kolikor toliko normalno, se je kazala edina očitna slaba zasedba v moštvo: Varšek, ki ga je Gajer z rutiniranim in premisljenim postavljenjem ter forsiranim kombinacijske igre kratkih pasov z notranjim triom postavil pred nerešljive probleme. Čim se je pa Haskova igra zrušila, je prišel do večje veljave tudi belo-zeleni srednji krilec, stranska sta itak vse čas zadovoljila, in tako je potem obvladala ilirijanska krilska vrsta polje precej uspešnejše od nasprotnikove. Obramba je delala skoro ves čas brezhibno. Branilca sta se v neki poziciji upala predaleč navrej in ta trenutna napaka je omogočila Hašku edini gol. Sicer sta pa ostro in pogumno razdirala večne kombinacije Haskovega napada, tako da ni noben napadalec mogel priti do čistega strela. Zato tudi ni imel Rožič posebnega dela. Toda žoga, ki je šla v mrežo, bi moral vsak dober vratar vsaj odbiti v kot! Napad je operiral po večini z obema krilni, kar je bilo v danih okoliščinah najbolj pametno. Pikič se je pokazal mojstra v dobrem razdeljevanju žog, vedno je našel odprtino, skozi katero je prenesel igro sedaj na to, sedaj na ono krilo Doberlet se je pri tem izkazal za uspešnejšega izvajalca, njegovi energični pobegi in odločni sto v obup. Drugi gol gre čisto na račun njegovega pripravljalnega dela. V triju sta poleg Pikiča povsem zadovoljili tudi obe smojki, le do strela sta spriču čučenosti Haskove obrambe redko prišli. Lah je vendar uspel velik udarec. V čisto osebnem podvigu je z razantno bombo otvoril score in s tem v veliki meri prispeval h končnemu uspehu. Še najbolj sibeek je bil po igri Ice, ki je poleg tega kvartil pozicije z ofsida.

Haškovi so vrgli sprva na tehnično svojo tekmo. Dolgo so se motali s tem rekvizitom po-

polju, dokler niso nahajali ovire v terenu, so s svojo igro v polju tudi uspevali, toda pred golom so vedno delali probleme tudi tam, kjer jih ni nihče videl. Tako je ostalo vse do 0 : 2 in še malo dlje. Šele potem, ko je bilo marsikaj zamujeno, so pograbilo po drugi taktiki, začeli so sami igro raztegovati na krili in dvigati žogo s tal, toda v tem načinu borbe so zaostajali za domačim moštvom. V prvih predledkih igre so imeli v srednji vrsti odlično premoč, Gajer je briljiral s svojo uspešno in koristno igro, bil je povsod, a vedno pri žogi, ki jo je s precizno natančnostjo dostavljali svojim napadalcem, najtjaši v triju. Wolf in Kunst sta mu dobro sekundirala, tako da se ilirijanski napad dolgo ni mogel razviti. Precej je Gajer popustil v trenutku, ko so belo-zeleni začeli prenašati igro na široko. Koncem prvega in začetkom drugega polčasa je z njim vred zelo popustila vsa srednja vrsta in tedaj je morala ožja obramba prevzeti precej posla na svoja pleča. Grims je branil dobro in zanesljivo, oba gola sta bila neubranljiva. Od branilcev je bil Slivak odločnejši, dočim je bil Golac tokrat precej slab. V napadu ni bilo vse v redu. Desna stran je močno plavala, nič kaj prida ni od te strani prišlo Šram je bil, kolikor ga ni Unterreiter zadrževal, prodoren, riskiral je tudi edini pravi strel na gol — in ta je obšel — v triju pa so se mučili trije mečkači, ki se nemara niti zavedali niso, da morajo semtertja tudi kdaj opaliti strel na gol.

Igra je potekala v par obrisih tako: Začetkom je bilo mnogo nerazume. Sodnik je moral venomer pi-skati zaradi foulou. Po 15. min. popusti tempo igre. V 26. min. povzame Lah žogo sredi polja, spretno se predribla skozi obrambo in od 20 m pošlje plasirano žogo v mrežo, Grims jo utegne samo še oplaziti:

1 : 0 za Ilirijo
Zdaj Hašk močno pritiska, nasprotnikov nenadni uspeh ga prilično podžge. Proti koncu polčasa se prilike močno zaostrijo, eni kot drugi pritiskajo na vso moč. V 40. in 41. min. bije Hašk dvakrat s kota, potem pride prenos do Doberleta, ki lepo popelje naprej in ob pravem trenutku centru; Grintal je na mestu in spremeni z glavo žogo smer pod prečko.

2 : 0 za Ilirijo
Bilo je vse kakor da se samo po sebi razume.

V drugem delu igre sta bili predvsem obe obrambi na težkih mukah. Že v 6. min. se Šramu posrečila akcija, s pobegom po levem krilu pride pred gol in plasira ostro po tleh, Rožič je za hip prepozen, in že je z

2 : 1 končni rezultat
postavljen. Sledijo močni napori z obeh strani. V 32. min. sta Doberlet in Slivak na tleh, obračunavanje zaključni sodnik s tem, da postavi Slivaka na hladno. V nadaljnjih borbah zmagata obe obrambi nad napori napadov in tako ostane pri doseženem.

Sodil je dunajski sodnik g. Lockwenz dobro, a premalo energično. Haškovi so pred tekmo vložili protest proti načinu deligranja sodnika.

Ilirija : Reka jun 2 : 1 (0 : 1)
V predtekmi je ilirijanski naraščaj dalje vzdržal in po odmoru nasprotnika v Viču premagal. Sodil je g. inž. Josih.

Gradjanski : Primorje 2 : 1 (2 : 1)

Zagreb, 17. novembra.

Danes popoldne se je na igrišču Gradjanskega odigrala zadnja kvalifikacijska tekma med Gradjanskim in Primorjem. Ze pred začetkom tekme je prišlo do incidentov, ker najprej niso hoteli pustiti na igrišče vseh rezerv in vodje moštva Primorja. Končno pa se je tudi to uredilo.

Gradjanski: Brutulič - Bivec, Rajkovič-Jud, Premar, Sinkovič - Ladjarevič, Novosel, Bokor, Antokovič, Zalant.

Primorje: Logar - Bertonec I., Petrič-Zemljak, Kukanja, Boncelj - Janežič, Pupo, Jež, Bertonec II., Uršič.

Publike okoli 1800, sodnik Rakič iz Sarajeva.

Del občinstva je sprejel Primorje z življenjem. Zreb je odločil za Gradjanskega Primorje takoj napada, toda igra nerazumno. V 3. min. je desni half Jud predal krilu, ki je centriralo prostemu Bokorju in ta je z daljave 8 m neubranljivo postal v mrežo.

1 : 0 za Gradjanskega.
Igra valovi s polja v polje. V 7. min. reši Bertonec nevarno situacijo pred golom. V 9 min. Jež krasno preda Bertonecju, ki strelja z daljave 16 m ostro mimo prečke. Primorje je v polju boljše, vendar ne more uspeti proti ostrim obrambi Gradjanskega. V 13 min. da Bertonec predložek Uršiču, ki v krasnem teku predribla Biveca ter z neubranljivim strelom izenači.

1 : 1
Primorje igra lepo v kombinacijah. V 15. min. prisodi sodnik zaradi roke Bertonecja v kazenskem prostoru enajstmetrovko, ki jo neubranljivo strelja Antokovič.

2 : 1 za Gradjanskega
Gradjanski preide sedaj v lahno premoč. Boljši je v startu, a tudi precej oster. Primorje se je osvobodilo treme in razvija lepo igro. V 26. min. Janežič lepo centrira, vendar ima Gradjanski veliko srečo. Situacije se hitro menjavajo. Gradjanski igra zelo surovo ter ga občinstvo še podvžiga k temu. Pri Primorju je najboljši Uršič, ki ga stalno krijeta dva igrača domačinov. Dober je tudi Kukanja, ofenzivno in defenzivno. V 35. min. grd foul na Janežiču. Kmalu nato je Bertonec I. po nesreči sunil Antokoviča, ki je šel preniko z glavo. Antokoviča so odnesli z igrišča. Občinstvo je silno razburjeno. V 40. min. reši Logar nevarno situacijo.

Poteku igre v prvem polčasu bi na vsak način neodločen rezultat bolj odgovarjal. Napad Primorja je dobro funkcioniral, istotako tudi krilska vrsta. Petrič v obrambi je bil nesiguren, Logar je držal, kar se je dalo. Ko so Primorjaši začetkom drugega polčasa prišli na igrišče, jih je publika zopet izžvižgala, čeprav ni bilo za to prav no-

skati zaradi foulou. Po 15. min. popusti tempo igre. V 26. min. povzame Lah žogo sredi polja, spretno se predribla skozi obrambo in od 20 m pošlje plasirano žogo v mrežo, Grims jo utegne samo še oplaziti:

1 : 0 za Ilirijo
Zdaj Hašk močno pritiska, nasprotnikov nenadni uspeh ga prilično podžge. Proti koncu polčasa se prilike močno zaostrijo, eni kot drugi pritiskajo na vso moč. V 40. in 41. min. bije Hašk dvakrat s kota, potem pride prenos do Doberleta, ki lepo popelje naprej in ob pravem trenutku centru; Grintal je na mestu in spremeni z glavo žogo smer pod prečko.

2 : 0 za Ilirijo
Bilo je vse kakor da se samo po sebi razume.

V drugem delu igre sta bili predvsem obe obrambi na težkih mukah. Že v 6. min. se Šramu posrečila akcija, s pobegom po levem krilu pride pred gol in plasira ostro po tleh, Rožič je za hip prepozen, in že je z

2 : 1 končni rezultat
postavljen. Sledijo močni napori z obeh strani. V 32. min. sta Doberlet in Slivak na tleh, obračunavanje zaključni sodnik s tem, da postavi Slivaka na hladno. V nadaljnjih borbah zmagata obe obrambi nad napori napadov in tako ostane pri doseženem.

Sodil je dunajski sodnik g. Lockwenz dobro, a premalo energično. Haškovi so pred tekmo vložili protest proti načinu deligranja sodnika.

Ilirija : Reka jun 2 : 1 (0 : 1)
V predtekmi je ilirijanski naraščaj dalje vzdržal in po odmoru nasprotnika v Viču premagal. Sodil je g. inž. Josih.

benega razloga. Igra se takoj razvije v ostrem tempu. Gradjanski se žilavo brani s neumornim Premerlom na čelu. Antokovič se je zopet vrnil v igro. Gradjanski igra surovo, ker je spoznal slabost sodnika, ki je bil proti domačinom preveč popustljiv, a je Primorju piskal vsako malenkost. V 18. min. je blesiran Petrič, ki sedaj samo statira. Krilska vrsta Primorja je precej popustila in vsaka visoka žoga postane plen Premerla. Petrič je odšel na desno krilo. Jež pa se je umaknil v obrambo. Gradjanski je v premoči, vendar pa ne more preko Bertonecja, ki se je v drugem polčasu zelo dvignil v formi. V splošnem je Gradjanski v premoči. Primorje prihaja le semertja preko sredine in strelja. A vsi strelji grede preko gola. Jež je tudi na novem mestu postavil celega moža. V 16. min. Ježeva roka na kazenski črti. Prosti strel strelja Bivec v aut. V 43. min. blokada primorjanskega gola. Primorje pa se osvobodilo in v hitrih kombinacijah prodre pred gol Gradjanskega, kjer pa je Pupo sigurno šanso zastreljal v aut.

Po tekmi je občinstvo priredilo Primorju zonet demonstracije Zakaj, to vedo pač oni. Le energični intervenciji policije je uspelo, da ni prišlo do resnejših incidentov.

Da je Gradjanski zmagal, je velika zasluga sodnika Rakiča, ki je smatral n. pr. vsak start Primorja za foul. Dokler bodo morali slovenski klubi igrati v takih prilikah, jim ne bo mogoče zasedati v jugoslovenskem nogometu onega mesta, ki jim gre.

Ostale kvalifikacijske tekme

- V Beogradu**
Radnički : BSK (rez.)
2 : 1 (1 : 0)
- V Skoplju**
Jugoslavija : Slavija
5 : 1 (4 : 1)
- V Banjaluki**
Krajišnik : Concordia
1 : 1 (1 : 0)
- V Osijeku**
Slavija : Grafičar
4 : 0 (2 : 0)
- V Novem Sadu**
Vojvodina : Sparta (Zemun) 3 : 2 (2 : 0)
- V Veliki Kikindi**
Žak (S) : Žak (VK)
1 : 0 (1 : 0)

All right!
(Oj rajt - dobro je)
so rekli tujci, ko so pregledali, najnovejše instalacije našega obrata.
Ali bomo še dolgo čakali, dokler tudi Vi uvidite prednosti nakupa našega blaga? Vprašajte tiste, ki naše blago že nosijo!

NASE CENE SU KNA ZA OBLEKE
80-
180-

VLADA I KOMP.
TEOKAROVIC
INDUSTRIJA VOLNENIH TKANIN-PARAČIN

Izredna skupščina JZSS

Sprememba pravil — Zbor smuških učiteljev — Verifikacija juniorjev odklonjena

V beji dvorani hotela Union je bila večeraj dopoldne izredna skupščina Jugoslovenskega zimskosportnega saveza. Na dnevnem redu je bila samo sprememba in dopolnitev pravil in pravilnikov. Redna skupščina je namerje sklenila, naj savezni upravni odbor izdaja osnutke novih pravil, o katerih naj končno veljavno sklepa izredna skupščina. Osnutek je bil razposlan vsem podsavezom, ki so tudi predložili današnji skupščini razne izpreminjvalne in dodatne predloge. Odziv znanjih delegatov je bil zato zelo številan in so bili poleg Ljubljanskega, Gorenjskega, Mariborskega in Koroskega podsaveza zastopani tudi Zagrebški, Beograjski in Sarajevski podsavez.

Zborovanje, ki je bilo napovedano ob 9. se je zaradi zakasnela prihoda zagrebških, sarajevskih in beograjskih delegatov začelo ob 9.30. Skupščino je otvoril poslovodni podpredsednik dr. Ciril Pavlin, ki pa je kmalu nato predal svoje mesto predsedniku senatorju dr. Dragu Marušku, ki je nato do konca predsedoval. Generalni tajnik JZSS g. Gorec je najprej poročal o osnovenju dresalnega saveza in se je s tem ta pomoča izločila iz saveza, nato pa je predljal pravila Zbora smuških učiteljev, ki se bo v najkrajšem času obnovil. Zbor smuških učiteljev bo popolnoma samostojna organizacija, vendar bo pa delovala po intencijah in v okvirju JZSS. Smuški učitelji bodo prevzeli posej dragih inozemskih trenerjev, kar bo zlasti v korist manjšim klubom, ki ne zmorejo visokih stroškov. Smuški učitelji ne bodo prejeli nikake plače, temveč jim bodo povrnjeni le efektivni stroški. V bodoče ne bo savez priznal nobenega tečaja, ki ga ne bi vodil član Zbora. Pravila so bila soglasno odobrena.

Zborovalci so nato sprejeli večinoma soglasno še druge predložene osnutke, ki se tičejo notranje organizacije saveza in podsavezov. Predlog treh zagrebških klubov, da naj se udele tudi verifikacija za juniorje, je bil z večino glasov odklonjen. Prav tako ni prodri predlog, naj bi se za vse podsaveze določila enotna verifikacijska taksaa, ki bi se plačala samo enkrat. V Zagrebškem podsavezu se verifikacijska taksaa pobira vsako leto in tega nekateri klubi ne zmorejo. Dr. Pundaković, predsednik JZSS je bil glavni protigovornik, češ da je to edini dohodek podsavezov. Skupščina je sklenila, da se vprašanje verifikacijskih pristojbin prepusti podsavezni skupščinam. Debata o spremembah internega poslovanja saveza je trajala 5 ur. Na dnevnem redu je bila tudi sprememba tehničnega pravilnika, vendar je JZSS predlog sprememb umaknil, ker bo o tem vprašanje odločil kongres o priliki zimске olimpije v Garmisch-Partenkirchen in bodo ti sklepi obvezni tudi za naš savez. Ko so zborovalci še sklenili, da se počije Nj. Vrh. kralju Petru II. udanostna brzojavka, je predsednik ob 13.30 zaključil zborovanje.

Nočni vlom v trafiko

Velenje, 18. novembra.
V Pesju, nekaj minut iz Velenja, si je v borbi za svoj obstanek zgradila leta 1930. Franja Uršičeva, vdova po rudarju, padlem v vojni, majhen kiosk za prodajo tobaka. V četrtak zjutraj so opazili dijaki, namenjeni k jutrnjemu vakuu, notranost tega kioska razsvetljeno, prodajalno okno pa je bilo na široko odprto. To se je zdelo d'jakom čudno, posebno še zaradi tega, ker so našli vse okrog razmetane cigare in cigarete. O vlamu je bila takoj obveščena lastnica, prav tako pa tudi velenjski orožniki, ki so pod vodstvom komandirja g. Dobriča prihitali v Pesje in začeli preiskavo. Dognali, da sta bila pri vlamu udeležena najmanj dva. Ker so bila vrata in okno dobro zavarovana s prečnimi železnimi drogi, je moralo trajati precej časa, preden se je neznanecma posrečilo vdreti v notranjost. Kot plen jima je pred v roke vsa zaloga tobaka, cigare in c'gar, več škatel bonbonov in čokolade, en karton baterij in mnogo pisalnega papirja. Na srečo je bila lastnica zavarovana proti vlamu.

Na ta kiosk so se spravili tatovi zdaj že drugič. Lastnica je bila namreč že leta 1932 na sličen način oskodbavana.

Vlomilca, odnosno vlomilci, najbrže isti, so skušali srečo tudi v sosednji vasi v Družmirju pri trgovcu Čoku, kjer so pa bili pregnani. Ropot je namreč o pravem času zbudil lastnika, ki je z orožjem v roki pregnal zločivce, ki so že imeli pripravljeno blago, da ga odnesejo.

Vremensko poročilo

Vremenski pregled
Evropa: Visok pritisk s pretežno jasnim in hladnim vremenom vlada v vzhodni polovici Evrope, močan ciklon z vetrom in dežjem na zapadu Evrope in nad Sredozemskim morjem. Jugoslavija: Oblačno z dežjem na severozapadu in v primorskih krajih, jasno drugod, hladno v sredini države in na jugu. Užice — 6. Ercegovići 19.

Novosadska vremenska napoved za danes: Prevladovalo bo vedro na severozapadu in vzhodu države. Močan veter južno-vzhodne smeri, pooblačenje in dež na jugozapadu in severovzhodu. Dvig temperature.

Tekmovanje za Z.P. Danes ob 20. pri Habjanu sestanek delegatov sodelujočih klubov.

PRIDE
Marlene Dietrich
v senzaciji
KARNEVAL V ŠPANIJI

TEDEN DNI FILMA

Film po romanu „Ženska in možicelj“

Nedavno smo dobili v slovenskem prevodu dr. Karla Pierra Louisa »La femme et le pantin« pod slovenskim naslovom »Ženska in možicelj«. Knjiga je izšla v založbi Evalit. To snov je porabil

Paramount za film pod naslovom »Karnaval v Španiji«. Režiral je delo znani režiser Josef von Sternberg. Glasbene točke v filmu so povzete po starih španskih melodijah in po neki skladbi Rimsky-Korsakova. Glavno vlogo ima po vsem

svetu priljubljena filmska umetnica Marlena Dietrichova. Že njeno ime je zagotovilo, da bo to deelo deležno uspeha pri našem občinstvu. Prav tako so ostale vloge v dobri zasledbi. Prvotni roman je v filmu pristočno obdelan in je iz njega povzeto vse, kar je učinkovito in romantično okolje, v katerem se odigrava dejanje, bosta za občinstvo gotovo privlačna, tako da bo film deležen obsežnega obiska tudi v Ljubljani, kakor ga je bil v Ameriki. Nemški

Dostojevskega „Bele noči“ v filmu

V kratkem bomo gledali v Elitnem kinu Matici spet eno izmedodličnih ruskih literarnih del, ki ga je Rusija filmala, namreč Dostojevskega »Bele noči«.

Pač malo je ljudi, ki ne bi bili te mojsrstrke knjige prebrali, saj je Dostojevski zaslovel prav po njej.

Režiserja Gligorije Rošal in Strojca sta vzela iz umetnine Dostojevskega z večjo roko vse, kar je vredno, da ostane, vse kar more človeka navdušiti in pretrpeti. Nepozabna impresivnost, prizori, mogočni v svoji preprostosti, z globino pravega življenja, to so glavne odlike tega filma, ki je bil nedavno izdelan, pa je vendar že obšel velik del Evrope in zbudil povsod obilo priznanja in navdušenja.

Prepričani smo, da si bo vsakdo, kdor pazno spremlja rusko umetnost, ogledal ta film, in ga bodo sli gledat tudi vsi tisti, ki ruskega filma doslej še niso spoznali.

Žena v sodobnem svetu

Kaj je bolj potrebno

Na zadnjem zborovanju ze ensko volilno pravico v Beogradu je rekla ena izmed govornic »Me, beograjske žene nimamo ničesar proti ženskemu vrtu, ki ga občina odpira. Toda zahtevamo, da dobimo poleg ženskovega vrta tudi zadostno število zavetišča za večerice.«

Na to izjavo sem se spomnila, ko sem šla mimo ženske, ki čepi vsak dan ob hiši v eni izmed zelo obljubljenih ljubljanskih ulic. Obraz ima strahotno upadel in košen, oči rdeče od vneta, telo pa ji pokrivajo tanke cunjice. Poleg nje na zidu sta prislonjeni bergla in palica. Torej je tudi hroma. Človek se mora zgroziti sam nad seboj, da more tako brezbržno mimo, namesto da bi se v dno duše sramoval svoje sitosti, svoje obleke, svojih stetero nepotrebnih potreb spriči tolike bede otročevke.

Ko je zadnjič naletavaj ledeno mrzel dež in sem spet zagledala ženo, ki se je stiskala pod kap, sem se le otresla konvencionalne brezbržnosti in sem jo ogovorila: ali je ne zebe, kako da je tudi ob tem vremenu tu, kje ima dom? Dvignila je k meni svoje steklene oči. Šele zdaj ob blizu sem videla, da je tudi strašno bolna: težko je sople in v prsih ji je hropelo od pljučnega katarja. Bidek je bil njen odgovor: »Oh, kje imam dom? Saj to je: stanovanja še nisem plačala, zato sem tu, da naprosim za najemnico.« Ko sem jo še dalje vprašala, sem izvedela za njeno usodo, ki jo deli s tisočimi stariimi ženami in materami: biva pri svoji hčeri, ki je poročena z delavcem brez rednega zaslužka. Sama morata preživljati še štiri otroke, zato jim je stara mati in hudo breme. Kadar kaj naprosi, že se gre, sicer pa je hudo za njo pri hiši. Preveč uboštva ne napravi človeka nežnega in borba z lakoto mora biti sirova...

Usoda te žene nam odkriva dvojni problem. V prvi vrsti nam kaže potrebo zaščite starih, onemoglih in sploh za delo ne, zmognih ljudi. Res je, da imamo nekaj zavetišč za stare ljudi, toda bivanje v njih je mnogo predrago, da bi si ga mogli privoščiti ljudje iz nižjih slojev, ki bi bili zavetja najbolj potrebni. Koliko pa je žen, ki bi lahko plačevale po 1000 Din samo za hrano in stanovanje? Zavod za siromašne meščane, ki žive na občinske stroške, je pa tudi prenapoljen. A poleg tega bivanje v njem gotovo ni idealno. Najhujše prenašajo vse skupno bivanje v eni sobi. To je povsem razumljivo spriči različnih navad in razvad, ki se pri starejšem člove-

ku še stopnjujejo: eden kašlja, drugi hrope, tretji godrnja. Človek, ki je vse življe, nje garal, bi res moral imeti pravico, da nekoliko bolj v miru in zadovoljnosti čaka na smrt. Vem, odgovor je pri roki: komur ni všeč naj gre!

Se hujše je za tiste, ki so pristojni v kako podeželsko občino, pa nimajo več svojcev. Tam morajo šele občutiti, da so v nadlego! Ko je bil govor o tem, da bi morale tudi podeželske občine napraviti zavetišča za svoje onemogle občane, je nek služkinja (teh pride največ v poštev) izjavila, da vse njene tovarišice, kolikor jih pozna, rajši poginejo v mestu za plotom, kakor da bi morale občutiti poniževanje od svojih soobčanov.

Gotovo je zlasti potrebno obvezno zavarovanja za starost in onemoglost, ki pa bi moralo temeljiti na taki osnovi, da bi zavarovalnina dosegala eksistenčni minimum. V tem primeru bi bil položaj starih ljudi pri svojcih pač mnogo boljši, toda dostikrat zahtevajo razmere in tudi značaj posameznikov še drugačne rešitve. V mnogih primerih ne gre toliko za gnotno vprašanje, ki otežuje življenje starih in mladim pri skupnem bivanju, temveč za povsem druge momente. Toda tudi ti momenti so upoštevanja vredni, saj prav občutno grene življenje prizadetim.

Odpor to tašče je pri vseh narodih prišel že davno v prislavico in v jedkih šaljičkah se često skriva jedro krute resnice. Posebno od mladih zakonskih mož naravno dežujejo zabavljanje na tašče. Toda navadno bi imela še več vzroka pritoževati se žena snaha. Katera mati pa je zadovoljna z nevesto, odnosno ženo svojega sina? Izjemo delajo le bogate in ugledne partije, sicer pa mora mlada neštetočkrat slišati, da bi se njen sin lahko boljše oženil. Tudi to se ne da tajiti, da stari grene mladim življenje s tem, da se v vsako reč vtikajo. Često so jim v spotiko obleke, klobuki, ta ali ona navada, zanimanje, prepričanje mlade, večasih se obregnejo celo ob otroka, ki ga rodi sinova žena, posebno če je novorojenček deklica. Vendar pa je pri nas (pri zapadno-evropskih narodih) v tem pogledu še dobro, če primerjamo položaj žene kot snaha pri balkanskih in orientalskih narodih, kjer je mlada žena prava sužnja svoje tašče. Ta volja po uveljavljanju starih nasproti mladim je povsem razumljiva: mati, ki je bila vajena vse življenje gospodovati ali vsaj gospodinjiti in je imela vsaj v hiši vedno vodilno vlogo, se nikakor ne more kar čez noč privaditi dejstvu, da pred seboj nima več otrok, temveč ljudi.

usmerjenih po njihovem lastnem spoznanju in po njihovih potrebah, ki jim jih narekuje njihove lastne življenjske okoliščine. Seveda, če bi bilo od obeh strani nekaj dobre volje in spoznavnosti, da je vsak človek samostojna osebnost, bi se dala marsikaj premostiti. Vendar pa često vsa dobra volja nič ne pomaga, če so ljudje preveč različnih značajev. Tedaj je v hiši pravi pekel, zlasti če so primorani stari in mladi skupaj živeti.

Se mnogo hujše kakor v mestu je v tem pogledu na kmetih. Ko oče in mati izročita mladima posestvo, tedaj sta jima prvy pogosto še v tistem siromašnem kotu, ki sta si ga izgovorila, napoti. Zgodi se celo, da stradata pri hiši, kjer je vsega v izobilju. Nešteto takih sožitij se konča s tragedijo, katere zadnje dejanje se navadno konča pred sodiščem.

Kako izkušajo drugod rešiti ta uvaževanja vreden problem? Za 10-letnico Masarykovega predsedovanja mu je hvalsetni narod postavil kompleks moderno urejenih poslopj in socialne namene. V tej nasebini je tudi poslopje, namenjeno izključno stariim zakonskim parom, ki hočejo večer svojega življenja mirno preživeti. Tudi za stare samske osebe je posebno poslopje. Poleg tega obsega kompleks tudi zavod za slabo nadarjene otroke in druge betežnike, ki jih je treba s posebno vzgojo pripraviti, da se bodo lahko sami preživljali — in še nekaj, podobnim namenom posvečenih poslopj.

Zvezdoslovec ki je jedel pajke

Znani astronom Lalande je mnogo stotil in pisal na območju zvezdoznanstva. Za časa svojega življenja pa je bil najbolj znan zaradi neke posebne svoje lastnosti: strastno rad je jedel pajke. Vedno je nosil pri sebi lepo majhno dozo, iz katere je po pariških salonskih zlasti takrat, kadar so bile prav ekskvizirane ženske v družbi, zdaj pa zdaj vzel pajka in ga slastno pojedl. Na moč ga je zabavalo, ako se je kaka dama zaradi tega razburila, da ji je kar slabo prihajalo. Šele čez dolgo časa je Lalande razodel skrivnost te doze: pajki namreč niso bili pravi pajki, ampak narejeni iz čokolade.

Muzej milijardarjev

Američani so prišli na to, da imajo sicer že zbirke vseh reči, a da nimajo še muzeja, ki bi nazorno prikazoval, kako so najbogatejši Američani obogateli. Zavojo tega so sklenili, da ustanovijo muzej milijardarjev. V prostornih dvoranaš so razstavljali razni zanimivi in »dragoceni« predmeti kakor na pr. prvi ček, ki ga je Carnegie podpisal, prvi dolar, ki ga je Rockefeller zaslužil. Za posebno dragocenoš smatrajo ključko, ki ga je uporabljal Edison, ko je delal kot železniški delavec. Tudi Vanderbilt je zastopal: v neki stekleni omari je prvi časniki izvod, seveda zelo slabo ohranjen, ki ga je Vanderbilt prodal, ko je začel svojo kariero kot prodajalec časnikov.

Ameriške zibelke

V Evropi je zibelka prišla že docela iz rabe; smatrajo jo za zastarelo in nepraktično. V Ameriki pa so jo že pred časom nanovo uvedli. Seveda niso te ameriške zibelke take kakor nekada, ampak so popolnoma modernizirane, da ustrezajo duhu našega časa. Tako na pr. prodajajo zibelke, ki so opremljene z majhnim elektromotorjem. Mati spoji motorjevo žico z navadnim stikalom za luč in zibelka se sama ziblje, mati pa lahko nemoteno opravlja svoj posel. Prodajajo pa tudi zibelke, ki predstavljajo dovršene izume. V eni izmed takih zibelk ležič otrok lahko avtomatično požene zibelko, se ziblje in zibanje spet ustavi. Na taki zibelki je nameščen majhen mikrofonski, ki je zvezan z električnim motorjem. Kadar začne otrok jokati ali kričati, prestreže mikrofonski glasove in požene motor, ki začne zibelko zibati. Ko pa otrok zaspi in neha jokati, mikrofonski sam ustavi zibanje.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

križ. To nam izpričuje naslednja zgodba iz časov in miljeja naše kmečke zaščite. Neki čevljar blizu Ljubljane si je sezidal hišico. Vse svoje prihranke je vložil vanjo, da je prišel do svojega doma. Po dolgotrajnem delu in pritrgovanju je bila njegova hiša nazadnje sezidana.

Lepa hiša zbujala zavist* in poželenje po enakem. Tudi njegov sosed, kmet, se je odločil, da si bo postavil tak dom.

Začel je zidati. Počasi je zrasla hiša iz tal, že skoraj do slemena je prirasla, potem pa je kmetu zmanjkalo denarja. Stopil je v posojilnico, da bi dobil na hišo nekaj tisočakov, toda nič mu niso dali, ker je kot kmet pač pod zaščito in so zaščitniki kmetje brez kredita. Tako torej kmet ni imel denarja, ne dozdane hiše.

V tej zadregi je stopil k svojemu sosedu, čevljarju, in ga prosil, naj mu da nekaj posojila. Tistih par tisočakov, ki mu še manjkajo, da dozdane hišo. Čevljar denarja seveda ni imel, ker je vse vložil v svoj dom, pač pa sta se nazadnje zmenila, da bo čevljar vzel tistih nekaj tisočakov na svojo hišo pri posojilnici, kmet pa bo plačeval obroke.

In kmet je tako dozdal svojo hišo. Dva lepa, nova domova sta zrasla na ljubljanski periferiji.

Lep zgled vzajemne pomoči. A zgodba še ni končana.

Prišli so še hujši časi. Čevljar ni imel dela in je komaj preživljal svojo družino, kmet pa tudi ne, ker so bili njegovi prihodki skoraj brez cene. Tako obrokov za posojilo ni bilo mogoče plačati. Posojilnica pa mora priti do svojega denarja.

In tako se je zgodilo, da je posojilnica iztožila dolg in da bodo v kratkem pro-

Iz akvaristove torbe

O labirintovcih

Kakor splošno znano sta organizem in pa tudi oblika trupaj živih bitij priuogodna prilikaam, v katerih žive, in je torej njih sestav prozovod vnanjih okoliščinj, pod katerimi so se ta bitja razvijala, da cim laže vzdrže v borbi za obstanek, ali ni samo borba za preživetje, temveč tudi borba s klimatičnimi in drugimi neprilikaami.

Vsakdo, ki pozna morskega zvezdogleda (Pterioththalmus koelenteri), mora priznati, da je ta ribica nekakšna dvoživka, ker živi lahko dalje časa tudi na kopnem, kjer poskakuje kakor žaba in lovi mušice in druge žuželke. Oseka jo pusti na vlažnem blatu in če bi se njen organizem ne vzposobil v teku dolgih vekov razvoja tudi za življenje na kopnem, bi ji pretil pogin, ki je neogiben ostalim živalcam, ki jih naplavlja puma.

Neka druga ribica, plezalka (Anabas scandens), živi v toplih, pitkih mlakah, kjer je prav malo kisika, zaradi česar se ji je časoma razvila votlina (labirint) na meji med gavo in trupom. Površina te votline se nam vidi kakor gosto omrežje najtanjših žilic, sposobnih za vdihavanje kisika v zraku. Ta riba zapušača zaradi mnogih zajedalk ali pa v svrhu potovanja v sosedno globljo lužo često vodo. Še bolj čitno so se prilagodile ribe pljučarice ali dvoživke zračnemu dihanju, ker ostanejo več mesecev zakopane na kopnem, kadar se posuše struge. Pri njih se je spremenil zračni mehur v pljučam podobno vrečo, odnosno vreč kot prehod k pljučnem višjih vretenčarjev. Sicer pa imajo tudi škrge, a mladici še vnanje vejnate škrge kakor na primer paglavci in pupki. Pri teh ribah niso nozdri slepe, temveč predajajo ustno nebo; so torej pri-pomoček pri dihanju.

V to skupino rib spadajo na primer afriški in ameriški luskorji in rogozob. Predniki teh rib so živeli v začetku starega zemskega veka in njih fosilne ostanke so našli v devonskih tvorbah. Rogozob je po svojih dolnjih parnih plavutih predhodnik peteroprstnih kopnih živali. Pljuča in okončine so torej časoma vzposobile prednike teh živalic za življenje na kopnem in po sili okolnosti so se razvile iz pljučaric dvoživke.

Oglejmo si še rod osfrenoidov (Osfrenoidae), ki je tudi pod vplivom vnanjih prilik (pomanjkanje kisika v pretopli vodi) dobil votlino za dihanje. To so vešperke, gurami, kolize, lalije, bete, kačjeglavke in druge. Vse te ribe spadajo v skupino labirintovcev in so priljub-

ljene ribe, ker niso odvisne od kisika v vodi in ki ee zaduše, če ne morejo na gladino; toliko so se v teku dolgih vekov prilagodile zračnemu dihanju, upustivši škrdno. Zelo lepa je progasta kačjeglavka, ki zrasedo enega metra dolžine. Glava je sploščena, trup podolgovat, sicer podobna nasemu menku. Nozdri so cevaste in mo-le kakor tipalke iz gornjih ustnic. Ribapotuje na kopnem, sicer je pa trdoživa kakor kača in če jo zrežeš na kose, se poedini kosi še pol ure zvijajo. V akvarijih je treba nanesati pokrov, sicer najhše kačjeglavko kjerkoli v sobi, vendar čilo in zdravo. Tudi ona vztraja v suhi zemlji dolgo časa kakor nekatere pljučarice.

Naposed nekaj sočeljustikah, ki so ribe tropskih in subtropskih slatinskih in morskih voda. Te ribe so popolnoma nekoristne, da celo škodljive. Gornja čeljustnica zrasedo z lobanjjo. Gobček je tudi zelo majhen. Ribe se napihnejo z zrakom ali pa požo toliko vode, da dobe kroglasto obliko, če jih spravi karkoli iz ravnotežaja. Meso in ikre povzročajo obolelost kakor pri zastropjenju. Za nas pridejo v poštev sladkovodnice tega rodu, katerih so štiri vrste. Vse so četrtozobne (Tetraodon). Rečna in kroglasta četrtozobka živi v doljem toku indijskih voda. Pa pigesta četrtozobka v Braziliji, fahak pa v Nilu. V akvariju se vedejo te ribe silno zanimivo. Vodne bošne in ribice, ki jim plavajo okoli gobcev, iznoričajo, počasi premikajoči se polži, dečevniki in vodni črvi so jim pa v slast. Samci, ki strizijo ikre ali pa njih še prazno gnezdo, so pa ribam zelo nevarni. Ničesar sluteč pripravla kaka riba h gnezdu, a četrtozobka se ji počasi zahrbtno približa in ji zdajci odtrga kos mesa s trupa. Prav tako se zgodi gojitelju če pomoli pret v rodo. Najprej požre riba toliko vode, da vstane okrogla, če pa to nič ne pomaga, se približa prstu in ga rani do krvi. Meso teh ribic je kakor rečeno strupeno in brez zdravniške pomoči po zaužitju smrtonosno. Neki znanstvenik je izločil iz iker trup v obliki belega praška. Manjša količina že hudo učinkuje. Krči in ohromelost udov so simptomi tega zastropjenja.

Specijalno izbero vseh vrst predpasnikov in sicer: Damske klot halje od Din 85.— naprej; damski lister predpasniki od 75.— naprej; damski klot predpasniki od 28.— naprej; damski kreton barvasti od 17.— naprej; damski beli sifon in batist od 20.— Din naprej; otroški barvasti od 8.— Din naprej; otroški predpasniki iz lustra, klota, ripsa, in beli v veliki izbiri, po najnižjih cenah.

F. I. GORICAR, Ljubljana, Sv. Petra c. 28.

Skладиšče za Jugosl.: Jugofarmacija d. d., Zagreb, odd.: Kozmetika

Dvoje neobhodno potrebnih dopolnil lepoti in moderni eleganci:

EAU DE COLOGNE in PUDER ZA LICE

COTY

Ljubljanski kalejdoskop

Denarja manjka zadnje čase vsemu svetu. To, pravijo, občutimo vsi in bo menda tudi držalo. Seveda, naši denarni zavodi ne izplačujejo vlog, vse gospodarstvo pa zastaja.

Pa si vendar marsikdo skuša pomagati. Tudi nekateri denarni zavodi.

V naši lepi deželi imamo denarni zavod, ki je prav tako zamrznil kakor sto in sto drugih v naši državi in se ne more odta-jati. So pa tudi v naši državi denarni zavodi, ki so srečnejši in imajo denarja nič koliko. Pri enem teh zavodov je poskusil prizadeti zavod dobiti nekaj milijonov, da bi postal likviden. Začela so se pogajanja in kazalo je že, da bo morda le prišlo do sporazuma, to se pravi — do milijonov.

Toda nazadnje so gospodje pri tistem srečnem zavodu, ki ima denar, rekli: »No, takole se bomo zmenili! Nekaj milijonov vam že damo, za drugo dobro polovico pa vzemite naše obveznice. Po pet odstotkov so in lahko jih boste spravili v promet.«

Prijazna ponudba — toda do sporazuma le ni prišlo. Obveznice je klub zago-ovlivo gospodov iz srečnega zavoda težko spraviti v denar ali pa z njimi zadovoljiti vlagalec, ki niso prinesli v zavod obveznic, ampak denar.

In zavod se ni odtajal. Se danes zmruze.

Človek se spomni pri tej zgodbi tiste anekdote o židu in oficirju iz Tarnopola, ki jo je nekoč napisal Roda — Roda:

Oficirji v časih blagopokošne Avstrije niso imeli prav mnogo denarja in se je

zato marsikdo izmed njih zadolžil. Tako se je zgodilo tudi nekemu oficirju iz Tarnopola, ki je stopil k židu Jajtelesu in ga prosil za 2000 goldinarjev posojila. Žid mu je bil takoj pripravljen dati posojilo. Oficir je že podpisal menico, potem pa mu je Jajteles rekel: »Dvesto goldinarjev vam bom takoj odtrgal za obresti. Za ostali znesek pa vam tudi ne morem dati denarja, ker sem slučajno vložil vso gotovino nekeje drugje, pač pa bova naredila takole: Na mestu 1800 goldinarjev vam bom dal 1800 nočnih posod. Te boste prav lahko prodali in prišli do denarja.«

Oficir je Jajtelesa začudeno pogledal. Ne-kač časa se je upiral toda ko je videl, da drugače ne pojde, je vzel nočne posode. Prodaj jih je Jajtelesovemu sosedu, seveda ne po goldinarju, ampak po 60 krajcarjev. Tako je nazadnje res prišel do denarja, seveda ne do 2000, ampak le do 1200 goldinarjev.

Poučna zgodba. Ali si je ne bi bil mogel vzeti tudi naš zavod za zgled in se po njej ravnati?

★

Eden izmed procesov zadnjih časov nam je dal tale lep nauk: »Če kdo odnese nekaj kovačev, stotakov ali tisočakov, je to vsekako tatvina. Če gre za stotisočake ali pa milijone, pa ni več tatvina, ampak transakcija.

★ Da tudi s kovači, stotaki in tisočaki je